Sîngerosul comandant de batalion

La Bender Iurii Kostenko condamna la moarte. Cineva l-a condamnat şi pe el

(Sfîrşit. Începutul vezi în nr.nr. din 13 şi 15 august a. c.)

Curînd el a fost dus la Valerii Gratov, şeful serviciului de securitate al Preşedintelui. Acolo Kostenko a declarat din nou că el trebuie să fie imediat eliberat, deoarece i-a fost garantată trecerea şi a fost creat în mod special «culoarul». Gratov însă care colecta demult informaţii despre comandantul de batalion avea să-i pună o serie de întrebări. Bunăoară, despre faptul cum Kostenko aproviziona cu arme grupările criminale; cine se ocupa cu transportarea armelor în direcţia Moscovei şi cui erau ele destinate (conform datelor de care dispune Bergman, numai de la depozitele armatei a 14-a în mîinile lui Kostenko au nimerit 1380 de pistoale automate).

Gratov n-a reuşit să pună toate întrebările pe care le avea de pus, deoarece la el a venit şeful direcţiei orăşeneşti a afacerilor interne Bogdanov şi a cerut ca I. Kostenko să-i fie transmis lui. Această cerere a fost confirmată de procurorul republicii. La orele 16 şi 30 de minute Kostenko a fost transportat la izolatorul orăşenesc de anchetă penală, unde s-a pomenit într-o celulă din vecinătatea... Tatianei Pitcenko. La ora 2 de noapte la secţia orăşenească a sosit un grup cu destinaţie specială şi din ordinul lui Bogdanov Kostenko a fost transmis acestui grup. Fapt despre care atît procurorul republicii, cît şi anchetatorul penal Berkun, care ieşise din ilegalitate şi care cerceta cazul respectiv, au aflat abia dimineaţă. Procurorul indignat i-a trimis generalului Lebedi o scrisoare în care scria: «Acţiunile întreprinse de D-voastră, privind transferarea lui Kostenko I. A., arestat de procuratura Republicii Moldoveneşti Nistrene, în alt loc de detenţie le calific drept o gravă încălcare a legii, adică nimeni nu are dreptul să dea anumite dispoziţii cu privire la deţinutul aflat sub anchetă, în afară de anchetatorul penal care cercetează cazul. Vă rog ca pînă la orele 12 ale zilei de 17 iulie 1992 Kostenko să fie restituit la izolatorul de anchetă penală al secţiei orăşeneşti Tiraspol a afacerilor interne. Dacă el nu va fi restituit la izolatorul de anchetă penală, voi fi nevoit să mă adresez Procurorului general al republicii».

Generalul Lebedi n-a răspuns procurorului Lucik.

Concomitent procurorul a cerut consimţămîntul conducerii republicii de a-l destitui şi de a-l pune sub urmărire penală pe şeful secţiei orăşeneşti a afacerilor interne Bogdanov.

Peste o zi însă, în apropiere de satul Vladimirovca, va fi găsită maşina arzîndă de marca «UAZ» cu numerele de circulaţie 54—26 AP aparţinînd statului major al armatei a 14-a. Pe scaunul din spate se aflau rămăşiţele unui cadavru care de asemenea continua să ardă, pe el mai puteau fi sesizate petice nearse din uniforma militară, capul îi era acoperit cu o glugă, ce mai păstraseră fire de păr tunse scurt la spate şi de culoare şaten închis. Palmele de la mîini lipseau.

Procesul-verbal al cercetării la faţa locului este întocmit de un grup operativ în mod vădit neglijent, datorită căruia fapt un mare număr de chestiuni rămîn mai tîrziu fără răspuns.

Direcţia securităţii va declara: Kostenko a pierit. Anchetatorul penal Berkun, luînd în primire ce mai rămăsese de la persoana de pe scaunul din spate, va înclina să spună că acesta era totuşi Kostenko, dar va expedia, pentru exactitate, capul în vederea identificării experţilor medico-judiciari de la Odesa, punînd totodată în faţa lor şi chestiunea, a fost el viu pînă la incendierea maşinii.

Gardiştii lui Kostenko, care au văzut maşina arsă, şi Valerii Gratov mi-au spus că n-au putut să-l recunoască pe comandantul de batalion în persoana bărbatului carbonizat.

Seara a venit la şeful secţiei de securitate a republicii Vadim Şevţov şi l-am relatat toate versiunile posibile despre destinul lui Kostenko, rugîndu-l să le comenteze. Pînă şi cele mai neverosimile. Despre faptul că el a fost una dintre acele terţe forţe pe care le dirija conducerea republicii, destabilizînd situaţia, punînd-o într-o stare excepţională şi silind Rusia să întreprindă acţiuni energice şi s-o recunoască de facto... Sau despre faptul că în spatele lui se afla generalitatea armatei ruse, care luptase în Afganistan, cimentată în frăţia afgană şi care visa la instituirea ordinei, prevenind o vărsare mare de sînge printr-o vărsare mică de sînge... Sau despre faptul că serviciul de securitate împreună cu armata l-a capturat pe comandantul de batalion ca fiind un martor periculos, cu ajutorul căruia s-ar fi putut exercita presiune în direcţia necesară asupra conducerii corupte şi legate de Kostenko a republicii...

Şevţov lua în derîdere toate versiunile pe care i le-am expus. Plimbîndu-se prin cabinetul său mic, el îmi explica pe un ton iritat că totul este foarte simplu şi că nimic nu trebuie de născocit. Kostenko a fost o puşlama obişnuită, care nimerise întîmplător la putere. Afară de aceasta, el era agent de influenţă al serviciului de securitate al Moldovei. Nu poate fi vorba de nici un fel de legătură cu generalii ruşi. Mai înainte n-a putut fi arestat, deoarece în subordonarea lui Şevcenko se aflau numai patru oameni. Afară de aceasta, s-a aşteptat sosirea unui moment potrivit pentru a evita victimele de prisos. Nu i-au fost create nici un fel de «culoare», el a plecat, pur şi simplu, întîmplător. S-a hotărît să fie dus de la izolatorul de anchetă penală din iniţiativa lui proprie, a lui Şevţov, deoarece s-a primit o informaţie, conform căreia în timpul nopţii se va face încercarea de a-l elibera sau de a-l omorî pe Kostenko. A fost sunat Bogdanov, acela a dat ordin, l-a rugat pe Lebedi să-i pună la dispoziţie un detaşament cu destinaţie specială — i s-a pus. Nu s-a reuşit ca procurorul să fie pus la curent despre aceasta, dar cred că el n-ar fi fost contra. A doua zi un tînăr lucrător al detaşamentului operativ a hotărît să dea dovadă de iniţiativă şi, verificînd depoziţiile lui Kostenko despre un depozit de arme clandestin, a plecat de urgenţă la locul indicat, fără a lua o maşină de însoţire. Nimerind într-o ambuscadă, membrii detaşamentului operativ au fost răniţi, ei au fost într-adevăr expediaţi la Moscova. Kostenko a pierit, într-adevăr Kostenko.

N-am încercat să combat versiunea şefului direcţiei de securitate, deşi ea era nu mai puţin vulnerabilă decît oricare alta. Începînd măcar de la faptul că şeful direcţiei orăşeneşti a afacerilor interne, fiind sunat de conducătorul unuia dintre serviciile de securitate ale republicii, n-ar fi încercat să-l predea pe un asemenea deţinut de o mare importanţă, şi încă la ora două de noapte, încălcînd totodată toate legile şi instrucţiunile existente. Apoi iniţiativa ce seamănă cu o prostie a tînărului lucrător al detaşamentului operativ, care nu are nimic comun cu cazul penal al lui Kostenko... Avionul de noapte spre Moscova, în timp ce atît la Tiraspol, cît şi la Odesa există spitale militare minunate...

Îmi reamintesc convorbirea pe care am avut-o cu preşedintele republicii I. Smirnov. Ca răspuns la întrebarea pusă de mine privitor la forţa a treia din zona conflictului el a spus că din partea Transnistriei ea nu există. Ea există numai din partea Moldovei. De acum înainte totul va depinde, în pofida forţei a treia sau a altor forţe, de forţele pacificatoare: «Ţin să mulţumesc foarte mult Rusiei, deşi trebuie să subliniez că în acest caz Kozîrev n-a făcut nimic. O spunem direct, tratativele la nivelul miniştrilor afacerilor externe n-au dat rezultate, iar dacă vreţi, ele au subminat încă o dată încrederea locuitorilor din Bender atunci cînd s-a constatat că se poate ceva de realizat. De ce? Pentru că n-au fost introduse, aşa cum am rugat noi, armata a 14-a, forţele pacifiste. Lucrul acesta l-a făcut aparatul lui Ruţkoi, deoarece noi am lucrat împreună cu ei, şi de aceea îi sînt de asemenea recunoscător. Deocamdată nu există altă cale de stabilizare a situaţiei şi de a impune Moldova să renunţe la aplicarea forţei. Pare a fi paradoxal, însă logic — forţa poate fi oprită numai prin forţă. Pronosticul nostru s-a dovedit a fi just: dacă aceste forţe ar fi fost introduse mai înainte, puteau să nu se înregistreze asemenea pierderi.

În legătură cu chestiunea lui Kostenko şi cu zvonurile despre protejarea lui, preşedintele Smirnov mi-a spus: «Atunci cînd procuratura a raportat că el a săvîrşit o serie de încălcări, nu putea fi înlăturat, înainte de a asigura ceea ce a putut să facă armata a 14-a. Adică el n-a putut fi arestat cum trebuie din motive pur politice, nefiind asigurat cu un sprijin de forţă... Consider că s-a procedat foarte just. Din păcate, atunci cînd armata a 14-a l-a condus şi el a indicat locul unde era ceva tăinuit s-a produs acest incident. Aceste chestiuni nu ţin de competenţa mea, adresaţi-vă generalului Lebedi. Eu, în funcţia mea de preşedinte, trebuie să mă călăuzesc numai de ancheta oficială, şi numai după ce se vor încheia procesul de judecată vom putea spune dacă acest om a fost criminal sau nu. Ce s-a produs? Am stat de vorbă cu comandantul, şi după cum mi-a explicat el vă explic şi eu dumneavoastră. De altfel, atunci cînd el a fost încercuit în şcoală a venit la mine Harcenko, declarîndu-mi că Kostenko insistă ca preşedintele să-i asigure trecerea. Eu i-am răspuns: preşedintele nu asigură trecere criminalilor».

«...ŞI CADAVRUL TĂU VA PLUTI PE NISTRU...»

Seara am fost sunat în numărul meu de la hotel şi o voce bărbătească calmă a rostit destul de politicos următoarele cuvinte: «Scrieţi articole despre altceva, renunţaţi la acest caz: oamenii au obosit cu totul, sînt iritaţi... Pot să vă împuşte, să vă arunce cadavrul în Nistru, la ce vă trebuie să aveţi neplăceri?»

Care dintre părţi a avut atîta grijă de mine, n-am înţeles. A doua zi am cerut totuşi o maşină de la persoana în care aveam cea mai mare încredere şi, fixînd în diferite locuri încă cîteva întîlniri, am plecat din oraş în taină, cerîndu-mi în gînd scuze celor care nu m-au aşteptat pînă la capăt. Consider că mai curînd au glumit cu mine. Gratov şi oamenii lui au fost ameninţaţi în mod serios — să nu-şi bage nasul unde nu le fierbe oala. Doi lucrători s-au văzut nevoiţi să se concedieze şi să plece (din serviciul pazei preşedintelui). L-au ameninţat şi continuă să-l ameninţe pe Berkun. Cine? Aş vrea să ştiu şi eu. Poate că Kasapciuk, Bolgarin, Maslovski... care dau bir cu fugiţii? E puţin probabil. Dar că fapta reprobabilă a comandantului de batalion Kostenko mulţi ar vrea să fie dată cît mai repede uitării, este absolut evident. Iată de ce atunci cînd m-am întîlnit cu generalul Lebedi n-am dat ascultare sfatului preşedintelui Smirnov şi n-am mai pus nici un fel de întrebări. Cu atît mai mult că înainte de întîlnire o persoană destul de bine informată din anturajul generalului mi-a spus: «Lebedi nu vă va spune nimic, pentru că nu poate să vă spună. Urmele duc la Moscova, acolo căutaţi-le».

Întorcîndu-mă la Moscova şi frunzărind în avion carnetul de notiţe, eu am citit şi am subliniat cuvintele primarului oraşului Bender Kogut, rostite de el în cabinetul său gol din clădirea semidistrusă a consiliului municipal: consider că noi toţi sîntem antrenaţi într-un joc politic murdar şi de mari proporţii».

Valerii IACOV.

(«Isvestia» din 8 august 1992).